

ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті розглянуто визначення сутності молоді як суб'єкта і об'єкта політики, а також аналізі специфіки політичної соціалізації молоді в умовах трансформації суспільства, впливу на її формування засобів масової інформації, державної молодіжної політики, політичних партій та громадських організацій.

Ключові слова: політика, соціалізація, молодь.

Abstract

The article considers the definition of the essence of youth as a subject and object of politics, as well as analysis of the specifics of political socialization of youth in the transformation of society, the impact on its formation of media, state youth policy, political parties and NGOs.

Keywords: politics, socialization, youth.

Людина не народжується сформованим членом суспільства, тим більше політичною особистістю, вона набуває цього статусу в результаті тривалої взаємодії з навколишнім світом.

Стабільне функціонування політичної системи суспільства, збереження цілісності соціального організму припускає постійне відтворення й розвиток політичної культури суспільства, що здійснюється через засвоєння і прийняття людьми її норм, цінностей і моделей політичної поведінки. Даний процес і одержав назву політичної соціалізації.

Політична соціалізація розглядається за аналогією із загальним процесом соціалізації як процес включення людини у політичну систему. Під соціалізацією розуміється, з одного боку, освоєння системи соціальних норм, цінностей, елементів культури й вироблення на цій основі установок, ціннісних орієнтацій, соціальних потреб і т.д., а з іншого боку, реальне включення індивіда в громадське життя, процес наділення людей соціальними властивостями. Соціалізація в цілому означає процес "цивілізації" членів суспільства. Однак слід зазначити, що семантично термін політична соціалізація англійською або французькою мовами означає процес або діяння, спрямовані об'єктом, який у цьому процесі виконує пасивну роль.

В західній політології поняття політичної соціалізації затвердилося уже в ХХ ст., в Україні до цього питання звернулися лише за часів її незалежності. Особливий інтерес до молоді за часів незалежності України зумовлений тим, що молодь є активною групою суспільства, яка визначає зміст і характер сьогодишнього і подальшого розвитку української держави.

Проблеми молоді вивчаються науковцями в галузях медицини психології, права, соціології та політології. Сьогодні Україна є суспільством демократичного типу, в якому молоді люди отримали найважливіше право - право вибору власного життєвого шляху. Разом з тим, незважаючи на велику кількість напрямків і підходів, розробка проблеми соціалізації не тільки далека від вирішення, але все більше демонструє необхідність як переосмислення дослідженого, вивченого раніше, так і розгляду і відкриття нових рис і шляхів вивчення молоді. По-перше, потрібно по-новому розглянути проблему взаємовідносин різних поколінь, яка останнім часом значно ускладнилася. По-друге, проявилася криза традиційних інститутів соціалізації молоді - сім'ї, 2 освіти, які виявилися не в змозі адекватно відреагувати на процеси, що відбуваються в суспільстві сьогодні, виробити відповідну стратегію власного розвитку. В зв'язку з цим, потрібно розробити інноваційну державну молодіжну політику, метою якої було б формування політичного світогляду молодого громадянина.

Мета даного дослідження полягає у виявленні сутності молоді як суб'єкта і об'єкта політики, а також аналізі специфіки політичної соціалізації молоді в умовах трансформації суспільства,

впливу на її формування засобів масової інформації, державної молодіжної політики, політичних партій та громадських організацій.

Об'єктом дослідження є студентська молодь, яка знаходиться на стадії активного становлення політичних поглядів, коли отримані теоретичні знання випробовуються в конкретних життєвих ситуаціях.

Предметом дослідження є політична соціалізація, як процес не лише засвоєння політичного досвіду, відносин, знань, але й перетворення їх в особистісні орієнтири, установки, внаслідок чого формується політична свідомість, позиція, зрілість - тобто певний рівень політичної культури сучасної молоді.

Необхідність виокремити проблему політичної соціалізації як окремий предмет дослідження зумовлюється непростими процесами включення молоді до складної системи сучасних соціально-політичних відносин, залученням до активного політичного життя України нового, незаангажованого покоління. Як слушно зауважив політолог В. Малинкович, "українська держава в певний мірі вже склалася, але нації – нації політичної – у нас досі нема".

Політична соціалізація є двостороннім процесом взаємодії суспільства і особистості. Соціум може впливати на особистість стихійно, у вигляді різноманітних обставин життя, що можуть носити характер рівно-спрямованих факторів, або здійснювати вплив в умовах цілеспрямованого, організованого і планомірного процесу розвитку особистості.

З іншого боку, процес політичної соціалізації включає в себе мотивоване засвоєння індивідом соціально-політичних норм, цінностей, установок, ролей і правил поведінки, притаманних суспільству. У всіх випадках політична соціалізація відображає інтереси самої людини і суспільства, до якого вона адаптується.

Спробую коротко описати особливості найвагоміших, на мою думку, факторів політичної соціалізації на даному етапі розвитку українського суспільства.

Першим фактором являється сім'я, яка дає дитині знання про складний світ суспільних відносин. Перші політичні уявлення починають формуватись у дитини досить рано. Вже в 3 – 4 роки вона отримує, в доступних для неї формах, перші уявлення про державу та політику через сім'ю і найближче оточення. Осідаючи у підсвідомості, така інформація поступово дає про себе знати в майбутньому. В сім'ї дитина засвоює елементи духовної культури, моральні та політичні цінності, притаманні її родині. Реальна цінність вкладу сім'ї в прищеплення громадської та політичної свідомості дітям залежить від громадської, політичної позиції старших поколінь, їх включення в суспільно-політичне життя.

Важливим фактором політичної соціалізації молодої людини є її спілкування з ровесниками на різних вікових етапах. У взаємодії з групою засвоюються норми і способи дій, здійснюється корекція поведінки у відповідності до них. Таким чином утворюється дитяча субкультура, що посідає особливе місце у загальнолюдській культурі. В радянському суспільстві функцію політичної соціалізації молоді виконували піонерська та комсомольська організації. Сьогодні ця ніша залишається незаповненою, розпочався процес десоціалізації. Як результат – відчуття певної незадоволеності у молоді і пошук нових форм колективісткості, які часто носять деструктивний і навіть кримінальний характер.

Політична сфера демократичного суспільства включає в себе суспільно-політичні організації і рухи. Спостерігається тенденція до збільшення кількості молодіжних організацій в Україні (від 7 в 1993 році до 109 в 2003). Поряд з цим існує велика кількість організацій, що виникають і зникають, не проявивши ніякої активності, виявившись нежиттєздатними в сучасних умовах.

Особливу роль в активізації діяльності щодо політичної соціалізації молоді відіграють заклади освіти. Саме вони знайомлять дітей із державною символікою, культурною та політичною спадщиною українського народу, з характеристиками різних виборчих систем. Навчаючись, діти отримують уявлення про державний устрій та політичну систему суспільства, правові норми і правові системи, права і обов'язки громадян. Система освіти в будь-якій країні покликана прищеплювати молодому поколінню відчуття приналежності до певного соціуму, народу, суспільства і не може стояти осторонь державотворчих процесів.

Потужним фактором впливу на поведінку, погляди, політичну соціалізацію молоді в цілому здійснюють засоби масової комунікації (ЗМК). Як засвідчують дослідження, вони для більшості молоді є основним джерелом отримання інформації про політичне життя.

Сьогодні психологи, педагоги, філософи з тривогою відзначають негативний вплив ЗМК на формування і розвиток особистості. Як соціальний інститут, ЗМК впливають на особистість не лише за допомогою подачі певної інформації, але й пропонуючи певні зразки поведінки героїв книг, фільмів, телепередач.

На процес політичної соціалізації впливає і включеність особистості в трудову діяльність. Як позитивний момент, слід відзначити значне збільшення частки молоді у складі нових соціальних прошарків – підприємців, менеджерів, банківських працівників. Водночас саме молоді люди залишаються найбільш незахищеною частиною суспільства, яка поповнює лави безробітних. За таких умов надзвичайно важливим є розуміння молоддю взаємозалежності економічної ситуації і перебігу соціально-політичних процесів, усвідомлення можливості впливу на ці процеси у демократичному суспільстві.

Таким чином, процес політичної соціалізації ускладнюється наявністю багатьох проблем, притаманних українському суспільству в період суспільно-політичних трансформацій. Загальновідомо, що кризові ситуації формують специфічні довготривалі стратегічні життєві установки і ціннісні орієнтації, і в першу чергу це впливає на молодь, яка ще не засвоїла форм життєдіяльності в період реформування економічних та соціально-політичних основ суспільства.

Молодь – динамічна, енергійна і критично мисляча частина суспільства, яка володіє величезним соціальним і творчим потенціалом. Виходячи з цього, створення сприятливих економічних та соціальних умов для особистого зростання молодих людей, формування їх творчої активності, здібностей, навичок повинно бути основою державної молодіжної політики, центром уваги всіх соціальних інститутів суспільства.

Головний висновок полягає в тому, що наміри молодих людей певною мірою залежать від їх соціального самопочуття, емоційного стану; крім зовнішньополітичних умов на формування індивіда впливає також побут, психологічні підвалини соціалізації людини, те, що молодь є передовою групою суспільства, яка визначає зміст і характер сьогоденного та завтрашнього розвитку українського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Юрій Н.М. Політична соціалізація: поняття, сутність і типологія // Актуальні проблеми політики: 36. наук. пр. - Одеса: Астропринт, 1999. - Вип. 5. - С.276- 279.
2. К.О. Ващенко, В. О. Корнієнко Політологія для вчителя: навчальний посібник для студентів педагогічних ВНЗ. - Київ: Вид-во імені М.П. Драгоманова, 2011.- 406 с.
3. Андреевкова Н.В. Проблема социализации личности // Социологические исследования. – 1980. – № 3. – С. 45-55. 5. Боряз В.Н. Молодежь. Методологические проблемы исследования. – Л.: Наука, 1973. – 155 с.
4. Юрій Н.М. Зміни політичної орієнтації сучасної молоді України // Актуальні проблеми політики: 36. наук. пр. - Одеса: Астропринт, 1999. - Вип. 6-7. - С.286-288.
5. Вашутін О. Політична соціалізація молоді в сім'ї і становлення політичної психології індивіда // Людина і політика. – 2000. – № 5. – С. 67-71.

Малярчук Наталія Сергіївна – студентка групи МІТ-18б, факультет менеджмент інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Корнієнко Валерій Олександрович – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, академік Української Академії політичних наук.

Malyarchuk Natalia Serhiivna - student of MIT-18b group, Faculty of Information Security Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Kornienko Valeriy Oleksandrovych - Candidate of Historical Sciences, Doctor of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences, Academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences.